

James Herriot

Vse živo, malo in veliko

Prevedel Rudi Meden

1851

Med eno Siegfriedovih akcij za povečanje delovne učinkovitosti je krava polkovnika Merricka požrla kos žice. S polkovnikom sta bila osebna prijatelja, zato je bilo vse skupaj še tem bolj sitno.

Kadar je Siegfrieda popadla takšna ihta, smo trpeli vsi. Navadno je do tega prišlo, ko je prebral kakšno strokovno knjigo ali videl film o kakšnem novem tehničnem postopku. Divjal je naokoli in pozival zastrašeno gospodinjstvo, naj se že zmigamo in končno naredimo nekaj iz sebe. To hlepenje po popolnosti ga je za nekaj časa povsem obsedlo.

»Tudi kadar opravljamo operacijo na kmetiji, moramo to izvesti kakovostno in neoporečno. Stvar ni opravljena že s tem, da iz torbe privlečeš na dan nekaj starih instrumentov in zarežeš v žival. Treba je poskrbeti za higieno, asepso, če je mogoče, vse pa mora potekati strokovno, po pravilih.«

Zato je kar zažarel od veselja, ko je pri polkovnikovi kravi diagnosticiral travmatski retikulitis (vnetje sluznice predželodčne kapice zaradi prisotnosti tujka). »Zdaj bomo Hubertu pokazali, kako se to dela, kako poteka zares strokovna operacija, da si bo zapomnil za zmeraj.«

V predstavo je v vlogi pomočnikov vpregel tudi naju s Tristanom. Naš prihod na kmetijo je bil nadvse imeniten. Sprevod je vodil Siegfried, ki je bil nenavadno čeden v čisto novem tvidastem suknjiču, na katerega je bil neizmerno ponosen. Ko se je rokoval s prijateljem, je bil prav postaven.

Polkovnik je bil vesel. »Slišim, da boš operiral mojo kravo. Menda ji misliš izvleči žico iz trebuha? Če nimaš nič proti, bi si rad ogledal, kako boš to storil.«

»Vsekakor, Hubert, izvoli. Boš videl, da bo prav zanimivo.«

V hlevu sva se morala s Tristanom pošteno zasukati. Zraven krave sva postavila mize in nanje razpostavila nove kovinske pladnje z vrsto svetlečih se steriliziranih instrumentov – skalpele, katetre, sonde, arterijske prijemalke, podkožne brizge, šivalne igle, katgut in svilo v steklenih ampulah, zavojčke vate in vse mogoče stekleničke z alkoholom in drugimi antiseptiki.

Siegfried je veselo plesal okoli naju kot otrok, ki je dobil v dar novo igračko. Bil pa je spretnih rok, zato ga je bilo med operacijo pravo veselje gledati. To bom blestel, si je gotovo mislil.

Ko je bilo vse tako, kot bi po njegovem moralo biti, je slekel suknjič in si nadel bleščečo belo haljo. Suknjič je podal Tristanu in že isti hip jezno zapihal: »Pa glej, da mi ga ne boš odvrigel kar na tistile krmilnik! Sèm mi ga daj, ga bom že sam spravil na varno.« Nežno je omedel prah z novega oblačila in ga obesil na žebelj na steni.

Medtem sem kravo že obril na boku, mesto operacije razkužil in pripravil vse za lokalno anestezijo. Siegfried je vzel brizgo in jo urno vbodel. »Zdaj jo bomo pa odprli, Hubert. Upam, da imaš dober želodec.«

Polkovnik je zažarel. »Ih, kri sem pa že videl teči. Brez skrbi, ne bom omedlel.«

Siegfried je s skalpelom pogumno zarezal v kožo, nato v mišičevje in nazadnje, skrajno previdno, v lesketajočo se potrebušnico. Prikazala se je gladka stena vampa (prvega, največjega predželodca).

Siegfried je segel po svežem skalpelu in poiskal najprimernejše mesto za rez. Ko pa je nož že nastavil, se je stena vampa nenadoma vzbočila skozi kožni rez. »Nenavadno,« je zamrmral. »Najbrž nekoliko vampnega plina.« Mirno, brez vsakršnega vznemirjenja, je na rahlo potisnil štrlino nazaj in se znova pripravil na rez;

toda ko je umaknil roko, je za njo spet primezel na dan vamp, velika rožnata gmota, večja od nogometne žoge. Siegfried ga je potisnil nazaj, vamp pa je spet nemudoma izskočil in narastel do osupljive velikosti. Tokrat se ga je Siegfried lotil z obema rokama, potiskal je in pritiskal, dokler ni nadležni organ spet skril pred pogledi. Za trenutek je obstal z rokama v kravi in težko dihal. Po čelu sta mu spolzeli potni kapljici.

Previdno je izvlekel roki iz krave. Nič se ni zgodilo. Očitno se je zadeva umirila. Že je znova segel po nožu, ko je vamp spet poskočil in bruhtil na dan, kot bi bil živ. Zdelo se je, kot da je skozi zarezo ušel skorajda ves organ v celoti – spolzka, lesketajoča se gmota se je dvigala in nabrekala, dokler ni bila v isti ravnini z njegovimi očmi.

Zdaj je Siegfried nehal hliniti mirnost in se začel obupno boriti, vamp je objel z obema rokama in ga z vso močjo potiskal navzdol. Pohitel sem mu na pomoč, in ko sem se mu približal, je hripavo zašepetal: »Kaj za vraga je to?« kot bi se spraševal, ali ni ta utripajoča tkivna tvorba del goveje anatomije, za katero sploh še ni slišal.

Molče sva tlačila uporno gmoto, dokler se ni spet poravnala s kožo. Polkovnik naju je pozorno opazoval. Ni pričakoval, da bo operacija tako zanimiva. Obrvi je imel rahlo pridvignjene.

»To mora biti plin,« je sopihal Siegfried. »Podaj mi nož in se umakni.«

Zapičil je nož v vamp in ostro zarezal navzdol. Vesel sem bil, da sem se odmaknil, ker je skozi režo pod visokim pritiskom brizgnil curek poltekoče želodčne vsebine – smrdljiv zelenkastorjavi gejzir, ki je bruhtil iz kravje globine kot iz nevidne črpalke.

Curek je najprej neposredno v obraz zadel Siegfrieda, ker ta vampa ni mogel izpustiti iz rok, ne da bi ta zdrsnil nazaj v trebuh in kontaminiral potrebušnico. Tako je še kar pritiskal na obe strani odprtine, nagnusni hudournik pa mu je lil po laseh, po vratu in vseprek po njegovi čudoviti beli halji.

Enakomeren iztok je vsake toliko časa pretrgala nenadna detonacija fermentirane čobodre, ki je srdito pobruhala vse, kar je stalo v neposredni bližini. V pičli minuti so bili pladnji z vsemi tistimi blestečimi instrumenti prekriti z debelo plastjo lepljive brozge. Lepo poravnane gobice in kosmi snežno bele vate so izginili brez sledu, še najhujše pa je bilo to, da je še zlasti silovit curek obilno popršil novi suknjič, ki je visel na steni. Siegfried je imel obraz sicer preveč zamazan s sluzjo, da bi na njem mogel zaznati kakršno koli spremembo, pač pa sem mu nepopisno bolečino ob tej nezgodi prebral v očeh.

Polkovnik je zdaj do kraja privzdignil obrvi in zijal s široko odprtimi usti, ko je nejeverno opazoval kaotični prizor. V središču vsega je stal Siegfried, ki je še vedno mrko vztrajal in brodil po smrdljivi močvari, ki mu je segala do srede gumijastih škornjev. Z nasršenimi, zlepljenimi lasmi in belo zročimi očmi na rjavem obrazu je bil na las podoben zbeganemu Fidžijcu.

Naposled je grozljivi izbruh pojenjal in se ustavil. Zdaj sem lahko rano prijel za robove, Siegfried pa je z roko segel vanjo in se pritipal do kapice. Opazoval sem ga, ko je ob trebušni preponi, skrito pred pogledi, tipal znotraj satatega organa. Po zadovoljnem godrnjanju sem razbral, da je našel bodečo žico in jo v pičlih nekaj sekundah odstranil.

Tristan je medtem mrzlično reševal in umival šivalni pribor, in kmalu je bil rez v vampu zašit. Siegfriedova junaška drža ni bila zaman: potrebušnica se ni kontaminirala.

Molče in natančno je pritrdil kožo in mišice z zadrževalnimi šivi in rano popivnal z vato. Vse je bilo videti v redu. Krava je operacijo očitno prestala brez zapletov; pod anestezijo se sploh ni zavedala titanskega boja v svoji notranjščini. Samo da se je rešila zoprnega zbadanja v trebuhu, se je že počutila bolje.

Kar nekaj časa je trajalo, da smo pospravili nastali nered; najtežje je bilo očediti Siegfrieda, da je bil vsaj kolikor toliko spodoben. Z vedri smo ga polivali z vodo, sam pa je žalostno krtačil svoj novi suknjič, ki tudi potem ni bil videti nič lepši.

Polkovnik mu je prisrčno čestital za uspeli poseg. »Stopi no v hišo, stari. Pridi, boš kaj popil.« Vendar je vabilo zvenelo nekam votlo, polkovnik pa se je pri tem pazil, da je stal vsaj tri metre stran od prijatelja.

Siegfried si je zamazani suknjič vrgel čez rame. »Ne, hvala, Hubert. Zelo si prijazen, vendar moramo na pot.« Stopil je iz hleva. »Po mojem bo krava čez dan ali dva spet normalno jedla, boš videl. Čez štirinajst dni se vrnem, da odstranim šive.«

V zaprtem avtomobilu se s Tristanom žal nisva mogla toliko odmakniti od Siegfrieda, kot bi si želela. Tudi če sva molela glavi skozi okno, je še zmeraj neznosno smrdelo.

Siegfried je nekaj kilometrov vozil molče, potem pa se je obrnil k meni in marogasti obraz se mu je razlezel v nasmeh. Na njem je bilo nekaj neuklonljivega. »V tej igri, fanta, nikoli ne veš, kaj te čaka za vogalom, ampak da bosta vedela – operacija je bila uspešna.«